

Bestuurlijke vernieuwing programma's politieke partijen 2e Kamerverkiezingen 15 maart 2017

GroenLinks

- We zorgen voor meer zeggenschap. GroenLinks staat voor een open en transparante democratie waarin mensen zich herkennen. Eén keer in de vier jaar stemmen is te weinig. Burgers krijgen nieuwe vormen van zeggenschap. We omarmen burgerinitiatieven en ondernemende burgers die zelf aan de slag willen met maatschappelijke vraagstukken. De overheid is dienstbaar, bereikbaar en herkenbaar. Burgers en journalisten krijgen meer recht op informatie. De beïnvloeding van politici en beleidsmakers door lobbyisten wordt inzichtelijk gemaakt en aan banden gelegd.
- Op lokaal niveau krijgen burgers het recht om initiatief te nemen en bepaalde taken in de wijk zelf uit te voeren tegen gelijke of lagere kosten. De gemeenteraad kiest de burgemeester. De Provinciale Staten kiezen de Commissaris van de Koning.
- Burgers krijgen meer zeggenschap met een correctief referendum. De opkomstdrempel voor het raadgevend referendum wordt geschrapt. Burgers krijgen het recht om wetten door een rechter te laten toetsen aan de Grondwet. Wanneer deze constitutionele toetsing is verwezenlijkt, wordt de Eerste Kamer afgeschaft. Op termijn wordt Nederland een republiek en wordt het staatshoofd gekozen.
- De norm wordt dat publieke data openbaar toegankelijk en te gebruiken zijn (open data). De Wet Open Overheid verplicht overheden en semipublieke instellingen tot grotere transparantie. De overheid gaat werken met software zonder licentie (open source)

VVD

- Gemeenten moeten sterk genoeg zijn om hun extra taken goed uit te voeren. Het is goed als ze daarvoor naar zichzelf kijken en als dat nodig is fuseren met andere gemeenten. De provincie stimuleert die gesprekken en grijpt in als gemeenten daar geen werk van maken. Vaak maken we ons zorgen of het dorpsgevoel of de stadse trots bij een fusie niet verdwijnt in het grote geheel. Daarom willen wij dat er bij een fusie aandacht is voor de gemeenschappen in een gemeente.
- Voor die gevallen waarin het gemeentelijk of provinciaal bestuur niet meer functioneert, willen we een experiment met de mogelijkheid voor de minister om tussentijds nieuwe verkiezingen uit te schrijven in een gemeente, provincie of waterschap. Zo krijgen inwoners de kans om in het stemhokje orde op zaken te stellen als het bestuur er een puinhoop van heeft gemaakt. Voor een provincie en waterschap kan de minister dit op eigen initiatief doen, voor een gemeente laat hij zich adviseren door de commissaris van de Koning

■ Lokale belastingen horen zo laag en eerlijk mogelijk te zijn. Bij een herziening van het belastingstelsel, kan worden nagedacht over andere vormen van belastingheffing door gemeentes. Met als doel dat inwoners meer invloed krijgen op de keuzes die gemeentes maken. De totale belastingdruk mag hierbij echter nooit omhoog gaan. Ook moeten belastingen altijd eerlijk worden verdeeld over alle inwoners van de gemeente. Lokale belastingen mogen namelijk niet gebruikt worden om direct of indirect inkomenspolitiek te bedrijven. Dit betekent dat de lokale belastingen voor alle inwoners van de gemeente gelijk moeten zijn en dus niet door één groep (zoals huiseigenaren) mogen worden opgebracht. Kwijtschelding van belastingen is ook inkomenspolitiek. Hier zijn wij dus ook tegen.

■ Riool - en afvalstoffenheffingen

moeten worden betaald door alle gebruikers, in plaats van alleen door huiseigenaren. We willen deze belasting aanpassen, rekening houdend met degene die de kosten veroorzaken en er profijt van hebben. We willen de wet aanpassen zodat het betalen van deze belastingen niet langer afhankelijk mag worden gesteld van het eigendom, maar van het gebruik van de voorzieningen. Want ook huurders maken er gebruik van. De precariobelasting, een belasting op de netwerken van nutsbedrijven, schaffen we af. Deze belasting wordt door ondernemers nu vaak doorberekend aan klanten, soms oplopend tot 50 euro per jaar.

CDA

■ Right to challenge

Wij geloven in de kracht van de samenleving en willen daarom dat burgers en verenigingen het recht krijgen om de uitvoering van een collectieve voorziening van de overheid over te nemen. Dit kan om van alles gaan: het onderhoud van een park in de wijk, het beheer van sportvelden door de club of de zorg voor ouderen. Met een zogeheten right to challenge (recht om uit te dagen) krijgen burgers het recht om bij hun gemeente een alternatief voorstel op tafel te leggen.

■ Meer zeggenschap in onderwijs, zorg en wonen

Wij willen dat mensen niet alleen meer invloed krijgen binnen de formele democratische instituties, maar ook bij andere (semi)publieke organisaties. Overal waar belangrijke besluiten worden genomen die de levens van mensen direct raken, moeten zij kunnen meepraten en meebeslissen. Ouders en leerlingen op school, patiënten en verpleegkundigen in de zorg, huurders bij hun woningcorporatie en deelnemers bij hun pensioenfonds. Meer zeggenschap vergroot de betrokkenheid, maar zorgt ook voor betere *checks and balances* die vaak hard nodig zijn. Een woningcorporatie, waar huurders voldoende zeggenschap hebben, zal minder snel een hoge bonus toekennen naast een riant salaris. Een school, waar ouders en leerlingen inspraak hebben, kiest eerder voor beter onderwijs dan voor een megalomaan nieuw gebouw.

PvdA

- **De democratie moet meer kunnen zijn dan een keer per vier jaar je stem uit brengen.**

De vernieuwing van de democratie is misschien weerbarstig maar wel hard noodzakelijk. Eerdere (staats)commissies hebben gepoogd voorstellen te doen voor de vernieuwing van onze democratie. Deze zijn keer op keer vastgelopen. Wij willen geen nieuwe staatscommissie, maar in plaats daarvan allerlei experimenten met nieuwe vormen van democratische betrokkenheid, uitgevoerd op initiatief en als verantwoordelijkheid van het parlement.

- **De vernieuwing van de democratie**

heeft baat bij actief burgerschap van onderop. Daarom willen wij dat er meer ruimte komt voor burgerinitiatieven op de verschillende niveaus van besluitvorming, van lokaal tot nationaal, van overheid tot publieke sector.

- **In de overtuiging**

dat het de betekenis van de representatieve democratie in haar functioneren verdiept, willen wij een correctief referendum invoeren waarmee, via een zorgvuldige procedure, uitiem de burger het laatste woord krijgt.

- **De decentralisaties van Rijkstaken**

naar de gemeentelijke overheid heeft het besturen van de gemeente op tal van beleidsterreinen meer kracht en betekenis gegeven. Dat heeft ook gevolgen voor de democratische controle en de slagkracht van de gemeenteraad. Daarom willen wij de positie van raadsleden versterken. Bijzonder aandacht is nodig voor de kleinere gemeenten. Daar moet informatiepositie van raadsleden worden versterkt en waar nodig scholing en opleiding aangeboden worden.

ChristenUnie

Zeggenschap over je leefomgeving

Het democratische besluitvormingsproces is de weg waarlangs belangrijke keuzes worden gemaakt in het zorgen voor een rechtvaardige, leefbare en veilige samenleving. De overheid functioneert echter niet perfect. Zo is er het nodige mis gegaan met privatiseringen van overheidstaken, is het publieke belang daarbij soms te veel uit het oog verloren en staat de overheid innovatieve veranderingen ook wel eens in de weg.

De ChristenUnie staat op het standpunt dat de overheid de verantwoordelijkheid voor de publieke samenleving niet alleen kan en moet dragen. Het publieke belang is ook de verantwoordelijkheid van de burger. Wanneer het bestuur de burger meer zeggenschap geeft en de overheid functioneert als een betrouwbare partner die naast de burger staat, kan het vertrouwen in de overheid weer groeien.

Mensen richten bijvoorbeeld energiecoöperaties op om voor de buurt energie op te wekken of starten zorgcoöperaties omdat ze goede ideeën hebben voor betere zorg. Zo ontstaan bezielende verbanden in de samenleving. De ChristenUnie stelt het volgende voor: meer zeggenschap over de eigen omgeving. Uitvoering van de initiatiefnota 'Coöperatief bestuur'.

Voor een toekomstbestendig waterbeheer wil de ChristenUnie de regelgeving ten aanzien van de waterschappen moderniseren.

Versterking van de lokale democratie.

- De gemeente is de eerste en meest nabije overheid. Gemeenten maken lokale keuzes, waarvoor meer beleidsvrijheid nodig is met financiële vrijheid. De ChristenUnie is voorstander van een groter belastinggebied voor gemeenten, waarbij de totale belastingdruk niet toeneemt.
- Herindeling van gemeenten alleen wanneer dit een wens van gemeenten zelf is.
- Versterken van lokale- en streekomroepen die een controle zijn op het functioneren van de lokale democratie.

Initiatiefnota 'Coöperatief bestuur'

Het versterken van de samenleving is volgens de ChristenUnie een grote opdracht voor de politiek in de komende kabinetsperiode. Enkele concrete voorstellen:

- Uitdaagrecht (Right to Challenge). Burgers moeten makkelijker en vaker de mogelijkheid krijgen om aan de overheid een alternatief plan voor te stellen over hun directe omgeving.
- Recht op overname. Lokale verenigingen en buurten moeten het eerste recht krijgen om belangrijke gebouwen of stukken grond met een maatschappelijke functie over te nemen.
- Recht op zeggenschap. Burgers moeten meer zeggenschap krijgen over de manier waarop de gezondheidszorg in hun omgeving is geregeld.
- De vertrouwensregel. In zorg, onderwijs en wonen moet goed beleid beloofd worden met minder regels.
- Democratisering van publieke organisaties en het toezicht daarop. Experimenten organiseren om te testen hoe gebruikers van publieke organisaties rechtstreeks kunnen meebeslissen, echte zeggenschap kunnen krijgen over voorzieningen en minimaal één-derde van de toezichthouders rechtstreeks mogen kiezen.

D66

Behoudens een aantal losse opmerkingen in het Verkiezingsprogramma 2017 besteedt D66 geen aparte paragraaf aan de ontwikkeling van de lokale democratie. Een aantal standpunten (zoals de gekozen burgemeester) verkondigt D66 al sinds 1966 maar doet er weinig aan.

- **Pag. 26 Media als waakhond van de democratie** Een divers media- en omroeplandschap is van het hoogste belang voor een samenleving die haar kritisch vermogen wil blijven ontwikkelen. Wanneer mensen kennis nemen van andere standpunten en andere manieren van kijken naar een werkelijkheid neemt de kans op begrip toe. Het alleen maar horen van bevestiging van het eigen gelijk in media van eigen kring kan daarentegen leiden tot een grotere tweedeling
- **Pag. 28 Versterking lokale journalistiek** Lokale omroepen zijn nu financieel afhankelijk van de lokale overheid. Dat is onwenselijk. D66 wil dat lokale omroepen landelijk gefinancierd worden, zodat ze onafhankelijk kunnen opereren. Mede ter versterking van de lokale democratie is het belangrijk dat de overheid ook blijft investeren in de lokale omroepen. We verwachten van om-

roepen, ook de lokale, dat ze innoveren. Belemmeringen voor privaat-publieke samenwerking met online en printmedia nemen we weg.

- **Pag. 107 Rust in langdurige zorg** D66 wil dat de decentralisaties de komende jaren de kans krijgen hun toegevoegde waarde te laten zien. De komende jaren zullen we, gemeente na gemeente, de resultaten zien. We moeten dan wel zorgen dat transparant is wat werkt en wat niet werkt. Wij willen dat gemeenten de komende jaren van elkaar leren en hun prestaties vergelijken, maar willen dat de rijksoverheid niet vervalt in een reflex van detailsturing en gelijkschakeling. Een voorwaarde voor decentralisatie is vertrouwen in de gemeentelijke overheid en de lokale democratie om haar scherp te houden.
- **Pag. 157 Gekozen bestuurders op alle niveaus.** Op gemeentelijk niveau sluiten de zwakke rechtspositie en de formele rol van de burgemeester bijvoorbeeld steeds slechter aan bij de verwachtingen die burgers van de burgemeester hebben. Dit ondermijnt de lokale democratie en bestuurlijke effectiviteit. Het is dan ook hoog tijd voor een breed debat over de rol en de positie van de burgemeester.
- **Pag. 161 Lokaal belastinggebied.** Wie moet betalen, moet ook kunnen meebepalen. Daarom wil D66 dat gemeenten financieel minder afhankelijk worden van het rijk, via een verschuiving vanuit de inkomstenbelasting naar gemeentelijke belastingen. We zorgen ervoor dat de solidariteit tussen gemeenten onderling in stand blijft. Dat geeft gemeenten meer armslag om eigen keuzes te maken en inwoners meer belang om iets te vinden van die keuzes. Het versterkt de lokale democratie en laat werken meer lonen. Dit draagt bij aan ons ideaal dat mensen zelf meebeslissen over de keuzes die hun levens raken.

SGP

Niet alleen besteedt de SGP geen aandacht aan bestuurlijke vernieuwing maar het verdedigt hartstochtelijk de bestaande situatie. Zoals bijv. in hoofdstuk 5:

Kiestelsel

In 2017 bestaat het algemeen kiesrecht honderd jaar. Het stemrecht is een van de belangrijkste grondrechten die staatsburgers hebben. Op die manier kunnen zij invloed uitoefenen op het bestuur van 'hun' land. Het geeft blijk van betrokkenheid bij staat en maatschappij. Om die reden is het ook niet meer dan normaal dat het kiesrecht gekoppeld wordt aan het Nederlanderschap. Geen Nederlander? Geen kiesrecht.

- De SGP is voor een stelsel van evenredige vertegenwoordiging waardoor alle meningen in het parlement kunnen worden verwoord. Politieke partijen hebben hierin een belangrijke functie. Wijziging van het kiesstelsel door bijvoorbeeld het invoeren van een kiesdrempel of het tegengaan van lijstverbindingen ondergraaft het goed functioneren van onze democratie.

Forum voor Democratie (FvD)

Het belangrijkste agendapunt van FvD is wat zij 'kartelbestrijding' noemen: het partijenkartel moet worden doorbroken. Ca. 10.000 partijleden van een select aantal partijen draaien rond in de bestuurlijke baantjesrousel. Hun belangen noemt FvD vaak tegengesteld aan de belangen van de Nederlandse bevolking. Het is een systeem van coöptatie waardoor vooral meelopers en jaknikkers komen bovendrijven die het nogal eens aan visie en moed ontbreekt. Deze carrière-politici willen vervolgens doorschuiven naar een burgemeesterspost, een topfunctie bij een zorgverzekeraar of de hoofdprijs: iets in Brussel. Het is de partij die de baan regelt. Het is de partij die de kandidaten naar voren schuift. En de loyaliteit van het kartel-lid ligt dus ook bij die partijtop – niet bij de kiezer. De belangen van de bevolking komen laag op het prioriteitenlijstje terecht. Partijbelang gaat boven landsbelang.

In hoofdstuk 2 besteedt FvD enige specifieke aandacht aan de lokale democratie, m.n. de gekozen burgemeester. Verder is het hele verkiezingsprogramma doorspekt met ideeën voor bestuurlijke vernieuwing die zowel lokaal als landelijk toepasbaar zijn. Alles onder het motto van burgemeester Eberhard van der Laan "de partijpolitiek is aan het einde van zijn levenscyclus gekomen (...) de burger haakt af.'

Hoofdstuk 2. Directe Democratie

- Invoering van bindende referenda en volksinitiatieven naar Zwitsers model om het partijenkartel te doorbreken en de invloed van kiezers serieus te vergroten.
- Invoering van de direct gekozen burgemeester in alle gemeenten in Nederland per 1 januari 2018. Iedere Nederlander moet zich verkiesbaar kunnen stellen voor het burgemeesterschap (mits aan bepaald aantal basisvoorwaarden is voldaan).
- De kwaliteit van het openbaar bestuur drastisch verhogen. Een slankere, efficiëntere overheid.

Socialistische Partij

In haar programma #PakDeMacht besteedt de SP geen aandacht aan democratische vernieuwing.

Partij voor de Dieren

De PvdD komt met een uitgebreid verkiezingsprogramma. M.n. hoofdstuk 7 besteedt aandacht aan de lokale democratie.

7. Veiligheid, privacy, burgerrechten en integer bestuur. Een overheid die luistert naar de wensen van de burger (zonder die burger af te luisteren).

Recht op informatie en demonstratie.

Burgers hebben recht op informatie van overheidsdiensten en bedrijven die publiek geld besteden. De Partij voor de Dieren wil dat het recht op demonstratie een laagdrempelig middel is om invulling te geven aan de vrijheid van meningsuiting. We zijn tegen verdere uitbreiding van de verschillende orde-, handavings- en veiligheidsbevoegdheden zonder tussenkomst van de rechter.

DE BURGERREKENKAMER

LANGEDIJK

- De Wet openbaarheid bestuur (Wob) wordt aangescherpt zodat informatie sneller toegankelijk wordt. Het aantal uitzonderingsgronden om informatie te weigeren wordt ingeperkt.
- Gegevens van onderzoeken die met publiek geld zijn gefinancierd worden voor iedereen toegankelijk.
- Onafhankelijke onderzoeksjournalistiek is noodzakelijk voor de controle op de macht. Oude én nieuwe media kunnen aanspraak maken op het Stimuleringsfonds voor de media. Geen verdere bezuiniging op de publieke omroep of de regionale omroepen.

Meer democratie.

Een duurzame en solidaire samenleving kan niet zonder een kaderstellende overheid. De beginselen mededogen, duurzaamheid, persoonlijke vrijheid en persoonlijke verantwoordelijkheid vormen daarbij het uitgangspunt.

- Het democratische gehalte van de besluitvorming in Nederland is dringend aan versterking toe. De kloof tussen burger en politiek is groot en het vertrouwen in de politiek is laag.
- Vormen van directe democratie zoals referenda krijgen een prominenter plaats.
- Het burgerinitiatief wordt met campagnes gestimuleerd en eenvoudiger gemaakt.
- Het raadgevend referendum krijgt een plaats bij belangrijke besluiten. Referenda over actuele onderwerpen zouden – naar Zwitsers voorbeeld – tegelijkertijd met verkiezingen kunnen plaatsvinden. De mogelijkheden daartoe worden onderzocht. Elektronische inzameling van handtekeningen voor inspraakprocedures, referenda en burgerinitiatieven wordt mogelijk op overheidswebsites.
- Buurtverenigingen krijgen een doorslaggevende stem bij besluiten over wat er gedaan moet worden met leegstaande gebouwen of gemeenschappelijke gebouwen in hun buurt.
- Burgemeesters worden gekozen via de gemeenteraad, de Commissaris van de Koning door de Provinciale Staten.
- Gemeentelijke herindeling kan alleen als de betreffende gemeenteraden daarmee akkoord zijn.